

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Педагогічні
засади дошкільної освіти»

Розробник(и): ФОП Мамченко Тетяна Сергіївна, ЄДРПОУ 2794313823

Рецензент(и): Фізична особа підприємець Т. С. Мамченко

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Актуальність програми зумовлена потребою впровадження сучасних педагогічних підходів у дошкільній освіті для забезпечення всебічного розвитку дитини, побудови освітнього середовища, що сприяє формуванню пізнавальних, мовленнєвих, соціальних і фізичних компетентностей та готовності до подальшої освіти.

Цільова група: Педагогічні працівники закладів дошкільної освіти, вихователі, практичні психологи, музичні керівники, інструктори з фізкультури, методисти.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Підвищення професійної компетентності педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти з урахуванням вікових, психолого-педагогічних та соціальних особливостей дітей дошкільного віку.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Ознайомлення з сучасними концепціями дошкільної освіти
- Формування ігрової, соціальної та комунікативної компетентностей у дітей
- Організація освітнього середовища
- Співпраця з батьками та соціальними партнерами

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- дошкільна педагогічна компетентність
- соціально-комунікативна
- методична
- рефлексивна

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Учасники програми зможуть організовувати сучасний освітній процес у дошкільних закладах із використанням інтерактивних, ігрових і діяльнісних підходів; створювати благополучне середовище для розвитку дитини; співпрацювати з батьками та колегами.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Лялькотерапія як інструмент взаємодії з тривожними дітьми	1	1-29	2-30
2	Ізотерапія в роботі з дітьми	1	1-29	2-30
3	Дошкілля. Підвищення кваліфікації.	1	1-29	2-30
4	Розвиток творчих здібностей дітей через взаємодію, співпрацю та співтворчість музкерівника та вихователя	1	1-29	2-30
5	Розвиток дрібної моторики у дітей засобами творчої праці. Надихаюча дошкільна освіта.	1	1-29	2-30
6	Спектр інклюзії в закладі дошкільної освіти	1	1-29	2-30
7	Підтримка юних умів під час війни: інноваційний досвід дошкільної освіти.	1	1-29	2-30
8	Збільшення потужності мозку: ефективні методи для запам'ятовування.	1	1-29	2-30
9	Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти у дистанційному форматі	1	1-29	2-30
10	Використання інтерактивних онлайн-ігор у дошкільному навчальному процесі.	1	1-29	2-30
11	Розробка та використання віртуальних екскурсій для дошкільнят у дистанційному навчанні.	1	1-29	2-30
12	«Тренажери для мозку». Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення.	1	1-29	2-30
13	Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення для учнів з ООП. «Тренажери для мозку».	1	1-29	2-30
14	Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
15	Дитячий травматизм в період війни: діагностика, невідкладна допомога.	1	1-29	2-30
16	Особливості адаптації та модифікації освітніх матеріалів у ЗДО. Моделі співпраці вихователя та асистента вихователя	1	1-29	2-30
17	Освітні стратегії для успішного здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП. Інклюзія.	1	1-29	2-30
18	Як збільшити мотивацію та залученість дошкільників до фізичної активності.	1	1-29	2-30
19	Інтегровані заняття у ЗДО	1	1-29	2-30
20	Розвиток уяви у дошкільнят та позитивно-емоційного ставлення до процесу пізнання	1	1-29	2-30
21	Особливості психологічного консультування дошкільнят	1	1-29	2-30
22	Розвиток пізнавальних навичок у дошкільнят через психологічне консультування: спостереження, пам'ять, увага.	1	1-29	2-30
23	«Творимо, розвиваємо, виховуємо» - ковролінограф, розвивальні ігри, посібники та книги з фетру в ЗДО	1	1-29	2-30
24	Педагогічні чинники формування інтересу та підготовка дітей дошкільного віку до занять спортом.	1	1-29	2-30
25	Сучасні технології збереження здоров'я дошкільників та учнів початкової школи	1	1-29	2-30
26	Розвиток дрібної моторики, зв'язного мовлення та уяви дітей у ЗДО	1	1-29	2-30
27	Арттерапія в роботі з дітьми та підлітками в освітньому просторі	1	1-29	2-30
28	Рухливі активності дошкільнят на вулиці у ЗДО.	1	1-29	2-30
29	Фізкультура під відкритим небом: сезонні активності для дітей у ЗДО	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Лялькотерапія як інструмент взаємодії з тривожними дітьми

Ключові питання теми: Гра з лялькою - це той світ реальності, в якому живе живе дитина. Лялькотерапія дає можливість природного та безболісного втручання дорослого в світ дитини з метою корекції або профілактики. Зокрема, цей метод дозволяє на етапі виготовлення ляльок здійснювати корекційний вплив.

Тема 2. Ізотерапія в роботі з дітьми

Ключові питання теми: Ізотерапія використовується як засіб психологічної корекції: клієнтів з невротичними, соматичними порушеннями; дітей та підлітків, що мають складнощі у навчанні та соціальній адаптації; неадаптивних формах сімейних стосунків, внутрішньосімейних конфліктів; як засіб психологічної діагностики та терапії.

Тема 3. Дошкілля. Підвищення кваліфікації.

Ключові питання теми: Сучасна освіта покликана розвивати і плекати кожну особистість. Заклад освіти не є 'камерою зберігання' дітей, коли батьки на роботі. Наша місія значно вища - виховати всебічно розвинену людину, яка вмітиме співпрацювати з іншими, вільно комунікуватиме, мислитиме критично, буде креативною. Саме для цього хочу поділитися дієвими кейсами, які точно працюватимуть на будь-якому етапі освіти.

Тема 4. Розвиток творчих здібностей дітей через взаємодію, співпрацю та співтворчість музкерівника та вихователя

Ключові питання теми: Сучасна освіта покликана розвивати і плекати кожну особистість. Заклад освіти не є 'камерою зберігання' дітей, коли батьки на роботі. Наша місія значно вища - виховати всебічно розвинену людину, яка вмітиме співпрацювати з іншими, вільно комунікуватиме, мислитиме критично, буде креативною. Саме для цього хочу поділитися дієвими кейсами, які точно працюватимуть на будь-якому етапі освіти.

Тема 5. Розвиток дрібної моторики у дітей засобами творчої праці. Надихаюча дошкільна освіта.

Ключові питання теми: У сьогоденних реаліях усе частіше спостерігається недостатньо розвинена дрібна моторика у старших дошкільників та учнів початкової школи, що призводить до цілої низки проблем у навчальному процесі; тому якомога раніше педагог повинен звернути на це увагу та у тандемі з батьками такої дитини докласти максимум зусиль, щоб подолати цю проблему.

Тема 6. Спектр інклюзії в закладі дошкільної освіти

Ключові питання теми: Розкрити питання інклюзивної освіти в ЗДО шляхом аналізу документації; ознайомити учасників з особливостями підходу реалізації індивідуального маршруту виховання; висвітлити практичні аспекти у роботі; розбір потенціалу індивідуальної програми розвитку ЗДО; встановлення співпраці з вихованцем у ЗДО.

Тема 7. Підтримка юних умів під час війни: інноваційний досвід дошкільної освіти.

Ключові питання теми: В умовах воєнного часу дошкільня опинилося перед викликом щодо форм взаємодії з дітьми та батьками, адже наразі відсутній досвід організації такої взаємодії у дистанційному форматі. Матеріали курсу знайомлять педагогів дошкільної ланки освіти із особливостями використання методичного інструментарію у роботі з батьками вихованців та дітьми у дистанційній формі; спрямовані на формування ключових компетентностей дітей дошкільного віку відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти, знайомлять з практикою організації видів діяльності з метою мінімізації та запобігання виникненню посттравматичного синдрому, подолання тривожності, нервового напруження дошкільнят.

Тема 8. Збільшення потужності мозку: ефективні методи для запам'ятовування.

Ключові питання теми: Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

Тема 9. Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти у дистанційному форматі

Ключові питання теми: Досвід роботи закладу дошкільної освіти, щодо організації освітнього процесу у дистанційному форматі.

Тема 10. Використання інтерактивних онлайн-ігор у дошкільному навчальному процесі.

Ключові питання теми: Досвід роботи закладу дошкільної освіти, щодо

організації освітнього процесу у дистанційному форматі.

Тема 11. Розробка та використання віртуальних екскурсій для дошкільнят у дистанційному навчанні.

Ключові питання теми: Досвід роботи закладу дошкільної освіти, щодо організації освітнього процесу у дистанційному форматі.

Тема 12. «Тренажери для мозку». Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення.

Ключові питання теми: Програма складатиметься з 2-х блоків. У першому блоці розберемося, навіщо для дітей розвиток міжпівкульної взаємодії та як це впливає на інтелектуальний розвиток. [У другому блоці детально розглянемо нейроігри та нейроакробатики, які можна включати в структуру уроку для покращення пам'яті, уваги, мислення.

Тема 13. Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення для учнів з ООП. «Тренажери для мозку».

Ключові питання теми: Програма складатиметься з 2-х блоків. У першому блоці розберемося, навіщо для дітей розвиток міжпівкульної взаємодії та як це впливає на інтелектуальний розвиток. [У другому блоці детально розглянемо нейроігри та нейроакробатики, які можна включати в структуру уроку для покращення пам'яті, уваги, мислення.

Тема 14. Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу

Ключові питання теми: В ході вебінару педагоги ознайомляться з методикою застосування нейронних мереж для розробки мультимедійного контенту, графіки, відео та анімації.

Тема 15. Дитячий травматизм в період війни: діагностика, невідкладна допомога.

Ключові питання теми: організація освітнього процесу в період війни потребує уваги педагогів до діагностики, вміння і навиків надавати медичної допомоги, пов'язаної із застосуванням мінно-вибухової травми

Тема 16. Особливості адаптації та модифікації освітніх матеріалів у ЗДО. Моделі співпраці вихователя та асистента вихователя

Ключові питання теми: Створення ІПР у ЗДО є важливим етапом організації інклюзивного навчання. Але, особливо, значущим є вміння правильно підбирати освітні стратегії для успішного здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП, оволодіння ними вмінь та навичок, котрі сприяють формуванню та розвитку знань, а також соціалізації.

Тема 17. Освітні стратегії для успішного здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП. Інклюзія.

Ключові питання теми: Створення ІПР у ЗДО є важливим етапом організації інклюзивного навчання. Але, особливо, значущим є вміння правильно підбирати освітні стратегії для успішного здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП, оволодіння ними вмінь та навичок, котрі сприяють формуванню та розвитку знань, а також соціалізації.

Тема 18. Як збільшити мотивацію та залученість дошкільників до фізичної активності.

Ключові питання теми: Сучасні діти, сучасні умови, виклики і проблеми сьогодення потребують нового підходу, нових методик, нових технологій проведення занять фізкультури. А від педагога - ще більше майстерності, гнучкості, творчості і креативу!!! Фізкультурно-оздоровча діяльність освітніх закладів повинна стати ГОЛОВНОЮ не тільки на папері а і у реальному житті!! Рухлива гра є основним, преорітетним,

ефективним засобом у фізичному розвитку дітей та їх психологічному здоров'ї!

Тема 19. Інтегровані заняття у ЗДО

Ключові питання теми: Досвід вихователів показує, що інтегровані заняття більш цікавіші для дошкільників, допомагають реалізовувати більшу кількість завдань на одному занятті, використовуючи різні методи, прийоми, технології тощо. Результатом системного впровадження інтегрованих занять у ДНЗ стане формування системного мислення дошкільників, збудження уяви, позитивно-емоційного ставлення до процесу пізнання.

Тема 20. Розвиток уяви у дошкільнят та позитивно-емоційного ставлення до процесу пізнання

Ключові питання теми: Досвід вихователів показує, що інтегровані заняття більш цікавіші для дошкільників, допомагають реалізовувати більшу кількість завдань на одному занятті, використовуючи різні методи, прийоми, технології тощо. Результатом системного впровадження інтегрованих занять у ДНЗ стане формування системного мислення дошкільників, збудження уяви, позитивно-емоційного ставлення до процесу пізнання.

Тема 21. Особливості психологічного консультування дошкільнят

Ключові питання теми: Особливості психологічного консультування дошкільнят, принципи, техніки

Тема 22. Розвиток пізнавальних навичок у дошкільнят через психологічне консультування: спостереження, пам'ять, увага.

Ключові питання теми: Особливості психологічного консультування дошкільнят, принципи, техніки

Тема 23. «Творимо, розвиваємо, виховуємо» - ковролінограф, розвивальні ігри, посібники та книги з фетру в ЗДО

Ключові питання теми: Дошкільне дитинство - це найважливіший етап у становленні людини. Саме в дошкільному віці відбувається вдосконалення роботи всіх аналізаторів, розвиток і диференціація окремих ділянок кори головного мозку, встановлення зв'язків між ними. Це створює сприятливі умови для початку формування у дитини уваги, пам'яті, розумових операцій, уяви, мовлення. Всебічний розвиток дошкільників потрібно здійснювати на основі ігрової діяльності, в процесі якої у дитини формується уява та символічна функція свідомості, набувається досвід спілкування з однолітками, дізнаються моральні цінності і правила поведінки в суспільстві. За допомогою ковролінографа, розвивальних ігор, посібників та книг з фетру дитина пізнає світ, навчається спілкуванню у колективі, оцінювати поведінку власну та інших, розвиває дрібну моторику, зв'язне мовлення, уяву, увагу, пам'ять, логічне мислення, фантазію, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, естетичний смак, любов та повагу до навколишнього тощо.

Тема 24. Педагогічні чинники формування інтересу та підготовка дітей дошкільного віку до занять спортом.

Ключові питання теми: Зміст типової освітньої програми враховує особливості професійної діяльності педагогічного працівника і визначається: вимогами суспільства знань щодо забезпечення закладів дошкільної освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі дошкільної освіти; Національною рамкою кваліфікації, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

Тема 25. Сучасні технології збереження здоров'я дошкільників та

учнів початкової школи

Ключові питання теми: Збереження здоров'я дітей сьогодні набуває особливої актуальності, оскільки помітною стає тенденція до погіршення його стану, що зумовлено низкою умов та обставин. Спостерігається значне обмеження та зниження рухової активності дитини, порушення харчової поведінки, зорової функції, тощо. Тому згадана проблема усебільш актуальна та вимагає пошуку шляхів її вирішення.

Тема 26. Розвиток дрібної моторики, зв'язного мовлення та уяви дітей у ЗДО

Ключові питання теми: Дошкільне дитинство - це найважливіший етап у становленні людини. Саме в дошкільному віці відбувається вдосконалення роботи всіх аналізаторів, розвиток і диференціація окремих ділянок кори головного мозку, встановлення зв'язків між ними. Це створює сприятливі умови для початку формування у дитини уваги, пам'яті, розумових операцій, уяви, мовлення. Всебічний розвиток дошкільників потрібно здійснювати на основі ігрової діяльності, в процесі якої у дитини формується уява та символічна функція свідомості, набувається досвід спілкування з однолітками, дізнаються моральні цінності і правила поведінки в суспільстві. За допомогою ковролінографа, розвивалися ігри, посібників та книг з фетру дитина пізнає світ, навчається спілкуванню у колективі, оцінювати поведінку власну та інших, розвиває дрібну моторику, зв'язне мовлення, уяву, увагу, пам'ять, логічне мислення, фантазію, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, естетичний смак, любов та повагу до навколишнього тощо.

Тема 27. Арттерапія в роботі з дітьми та підлітками в освітньому просторі

Ключові питання теми: На зустрічі ми проговоримо важливість напрямку арттерапії в роботі з дітьми під час війни

Тема 28. Рухливі активності дошкільнят на вулиці у ЗДО.

Ключові питання теми: Особливості та принципи проведення різних видів фізкультурно-оздоровчої діяльності з дітьми на вулиці у ЗДО. Вплив сучасних умов та реалій сьогодення на фізкультурну роботу з дошкільниками. Методичні рекомендації та їх практичне застосування в роботі вихователів. Фото та відео демонстрація рухливої діяльності дошкільнят на вулиці у різні пори року .

Тема 29. Фізкультура під відкритим небом: сезонні активності для дітей у ЗДО

Ключові питання теми: Особливості та принципи проведення різних видів фізкультурно-оздоровчої діяльності з дітьми на вулиці у ЗДО. Вплив сучасних умов та реалій сьогодення на фізкультурну роботу з дошкільниками. Методичні рекомендації та їх практичне застосування в роботі вихователів. Фото та відео демонстрація рухливої діяльності дошкільнят на вулиці у різні пори року .

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність

7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Андрющенко Т.К. Формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників у процесі навчально-дослідницької діяльності : навч.-метод. посіб. К. : ТОВ «Праймдрук», 2012. – 100 с.
2. Андрющенко Т.К. Формування у дошкільників здоров'язбережувальної компетентності (старший дошкільний вік) : методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 120 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти України / Під наук. керівн. Піроженко Т. О., авт. кол-в: Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 37 с. URL: <https://bit.ly/3CannQl>
4. Барвисте життя: хрестоматія для читання дітям дошкільного віку / упор. : Л.В.Лохвицька, Т. К. Андрющенко. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 344 с.
5. Березова Г.О. Хореографічна робота з дошкільнятам. Київ: Музична Україна, 1989. 204 с.
6. Березова Г.О. Хореографічна робота з дошкільнятам. Київ: Музична Україна, 1989. 204с.
7. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія]. Київ : Атіка, 2008. 684 с.
8. Богініч О. Л., Бабачук Ю.М. Рухливі ігри та ігрові вправи з елементами спортивних ігор для дітей дошкільного віку. Тернопіль : «Мандрівець», 2014. 224 с.
9. Богініч О.Л., Левінець Н.В., Лохвицька Л.В., Сварковська Л.А. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: навч.метод. посіб. Київ : Генеза, 2013. 128 с.
10. Богініч О.Л., Левінець Н.В., Лохвицька Л.В., Сварковська Л.А. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: навч.метод. посіб. Київ: Генеза, 2013. 128 с.
11. Богуш А., Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Методичний посібник для вихователя. Серія «Настільна книжка вихователя». К.: Генеза, 2017. 160с.
12. Богуш А., Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Методичний посібник для вихователя. Серія «Настільна книжка вихователя». Київ: Генеза, 2017. 160с.
13. Брежнева О. Г. Сприяємо сенсорному розвитку дошкільників під час тематичного циклу занять. Методична скарбничка вихователя. 2016. № 2. С. 37 – 44.
14. Брежнева О. Г. Сприяємо сенсорному розвитку дошкільників під час тематичного циклу занять. Методична скарбничка вихователя. 2016. № 2. С. 37-44.
15. Брежнева О.Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.
16. Воронова С. В. Коуч-технологія для директора школи. Управління

школою. 2018. №31-33. С. 80-94.

17. Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2019. №3 – 4.
18. Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2019. №3-4.
19. Гавриш Н., Крутій К. Як змінювалися підходи до розвитку мовлення дітей. Дошкільне виховання. 2019. № 10. С.7 – 12.
20. Гавриш Н., Крутій К. Як змінювалися підходи до розвитку мовлення дітей. Дошкільне виховання. 2019. № 10. С.7-12.
21. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. Парціальна програма для дітей дошкільного віку. К.: ІП НАПН України, 2019. 24 с.
22. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. Парціальна програма для дітей дошкільного віку. Київ: ІП НАПН України, 2019. 24 с.
23. Гавриш Н., Пометун О. Сталий розвиток: стосується кожного. Дошкільне виховання. 2018. №3. С. 2 – 6.
24. Гарбачук Н. Водний бізборд – лабораторія в дитсадку. Дошкільне виховання. 2020. С.21-23.
25. Гарбачук Н. Водний бізборд – лабораторія в дитсадку. Дошкільне виховання. 2020. С.21- 23.
26. Дідура Л., Міняйло О. На гостину до старого дуба. Дошкільне виховання. 2019. № 6. С.30 –32.
27. Дуткевич Т. Дошкільна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 392.с.
28. Закони екології Коммонера. URL: <https://bit.ly/3VzEWjA>
29. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування : навч. посіб. Київ: «Ексоб», 2002. 200 с.
30. Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти /Додаток до листа МОН України від 19.04.2018 №1/9-249. URL : <https://bit.ly/3YXGTcq>
31. Кальчева О.Ю., Місяк О.К. Методичний посібник до програми «Управління гнівом». Київ, 2015. 60 с.
32. Клокар Н. І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти. Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 6 (35). С. 94-109.
33. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу у дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір»: навчально-методичний посібник / колектив авторів: С. О. Богданов, Т. Б. Гніда, О. В Залеська, Н. В. Лунченко, В. Г Панок, В. В. Соловійова. Київ : НаУКМА, 2017. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707671/1/KRP2017.pdf>
34. Косенчук О.Г., Новик І.М. Досліджуємо якість освітнього процесу. Дошкільне виховання. 2020. № 10. С. 10-13. URL: <https://bit.ly/3WP46vD>
35. Косенчук О.Г., Новик І.М. Досліджуємо якість освітнього процесу. Дошкільне виховання. 2020. № 10. С. 10-13. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/dv-102020kosenchuk-novik.pdf>
36. Косенчук О.Г., Новик І.М. ECERS-3: оцінюємо якість освітнього процесу по-новому. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2020. №12. С. 4 9. URL: <https://bit.ly/3Z8CtzV>
37. Косенчук О.Г., Новик І.М. ECERS-3: оцінюємо якість освітнього процесу по-новому. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2020. №12. С. 4 9. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/vmdz_12_2020-4-9.pdf
38. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів / Ф. Котлер, Карен Ф. А. Фокс ; пер. с англ. Київ : УАМ, Вид. Хімджест, 2011. 580 с.
39. Кулікова І.А. Англійська мова для дітей дошкільного віку: програма та методичні рекомендації. – Тернопіль: Мандрівець, 2015. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/5anglijska-mova-dlya-ditej-doshkilnogo-viku-kulikova.pdf>

40. Кулікова І.А. Англійська мова для дітей дошкільного віку: програма та методичні рекомендації. Тернопіль: Мандрівець, 2015. URL: <https://bit.ly/3YSX0bt>
41. Левінець Н. В. Долгаль С.Г. Красікова Н.А. Зростаємо здоровими: зошит із формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей старшого дошкільного віку. Київ :Генеза, 2017. 32 с.+ 1 дод. (16 с.) – (Серія «Я буду вправним первачком»).
42. Левінець Н. В. Долгаль С.Г. Красікова Н.А. Зростаємо здоровими: зошит із формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей старшого дошкільного віку. Київ: Генеза, 2017. 32 с.+ 1 дод. (16 с.) – (Серія «Я буду вправним первачком»).
43. Левінець Н.В. Моделювання здоров'язбереігаючого середовища дошкільного навчального закладу: сучасні підходи. URL: <https://ird.npu.edu.ua/files/levinec.pdf>
44. Лохвицька Л.В., Андрущенко Т.К. До здоров'я дітей - через освіту дорослих: Технологія взаємодії дошкільних навчальних закладів з родинами Тернопіль: Мандрівець, 2012. 176 с.
45. Лохвицька Л.В., Андрущенко Т.К. До здоров'я дітей - через освіту дорослих: Технологія взаємодії дошкільних навчальних закладів з родинами Тернопіль:Мандрівець, 2012. 176 с.
46. Лук'янова Л.Б. та ін. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія]. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
47. Маршалл Розенберг. Ненасильницьке спілкування. Мова життя. Ранок. 2020. 263 с.
48. Матеріали круглого столу «На шляху до якісного дошкілля»: упоряд. О.Г.Косенчук, Л.В.Куземко, О.А. Венгловська, І.М.Новик: УІРО, 2021. 35 с. URL: <https://bit.ly/3WP9qiB>
49. Матеріали круглого столу «На шляху до якісного дошкілля»: упоряд. О.Г.Косенчук, Л.В.Куземко, О.А. Венгловська, І.М.Новик: УІРО, 2021. 35 с. URL: https://uied.org.ua/wpcontent/uploads/2021/02/kruglij-stil_na-shlyahu-do-yakisnogo-doshkillya.pdf
50. Мордоус І.О., Волощенко Н.О. До питання про інтеграцію іноземної мови у повсякденне життя дитини дошкільного віку. Освітній дискурс: збірник наукових праць. 2019. №13(5). С. 89-99. URL: <http://www.journal-discourse.com/uk/kataloh-statei/2019-r-135/dopytannia-pro-intehratsiiu-inozemnoi-movy-u-povsiakdenne-zhyttia-dytyny-doshkilnohoviku.html>
51. Мордоус І.О., Волощенко Н.О. До питання про інтеграцію іноземної мови у повсякденне життя дитини дошкільного віку. Освітній дискурс: збірник наукових праць. 2019. №13(5). С. 89-99. URL: <https://bit.ly/3WxKVGW>
52. Настільний теніс. Програма і методичні рекомендації з навчання дітей старшого дошкільного віку гри у настільний теніс / Авраменко О.М., Дроздук В.І., Коваленко Г.М., Якименко Н. Суми: НІКО, 2019. 80 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKeGFYzI4RmpodUk/view?usp=sharing>
53. Нерянова С.І., Пироженко Т.О. Двигун прогресу, або Гра як джерело розвитку дошкільників. Вихователь-методист. 2017. №2. С. 11 – 14. 25. Низковська О. Соціально-економічній освіті – новий підхід. Дошкільне виховання. 2016. №3.
54. НУМО: платформа розвитку дошкільнят. Я та світ (громадянська свідомість). URL: <https://numo.mon.gov.ua/skills/ya-ta-svit>
55. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
56. Пасічник В.М., Пітин М.П., Згоба В.Л. Сучасні технології з елементами видів спорту у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Вип. 10 (80). 2017. С.88 – 93. URL: [irbis-nbuv.gov.ua> cgi-bin> irbis_nbuv > cgiirbis_64](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64)
57. Пасічник В.М., Пітин М.П., Згоба В.Л. Сучасні технології з елементами

видів спорту у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Вип. 10 (80). 2017. С.88-93. URL: <http://nbuv.gov.ua/>

58. Піроженко Т.О. Ладивір С.О., Соловійова Л.І. та ін. Компас у світі ціннісних орієнтацій дошкільника : навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2016. 56 с.
59. Піроженко Т.О. Ладивір С.О., Соловійова Л.І. та ін. Компас у світі ціннісних орієнтацій дошкільника : навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016. 56 с.
60. Половіна О. А. Артосвіта дітей дошкільного віку: технологія образотворення у дії. Мистецтво та освіта: Науково-методичний журнал. Київ, «Педагогічна думка». 3 (97), 2020 р. С. 34-40.
61. Половіна О. А., Карабаєва І. І. Авторський підхід до рівня визначення та формування художньо-продуктивної компетенції дітей старшого дошкільного віку. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools IGOS-GROUP LTD: United Kingdom, Canada, Ukraine, USA. Vol 39 No 2 (2020) (ISSN 2708-0994; ISSN 2313-7525): С.26-32.
62. Половіна О. Мистецька освіта дошкільників: не відтворювати, а творити. Вихователь-методист дошкільного закладу. № 1. 2019. С.15-22.
63. Половіна О. Мистецька освіта дошкільників: не відтворювати, а творити. Виховательметодист дошкільного закладу. № 1. 2019. С.15 – 22.
64. Половіна О. Мистецька освіта дошкільників: свобода, творчість, інтеграція. Дошкільне виховання. № 5. 2019. С.3 – 8.
65. Половіна О. Мистецька освіта дошкільників: свобода, творчість, інтеграція. Дошкільне виховання. № 5. 2019. С.3-8.
66. Половіна О. Мистецька освіта сьогодні: синтез підходів. Дошкільне виховання. 2019. №12. С.3-8.
67. Положення про заклад дошкільної освіти (в редакції постанови КМУ від 27.01.2021 №86). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-%D0%BF#Text>
68. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Підручник. 4-те видання, перероблене Київ. ВЦ «Академія». 2018. 408 с
69. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001р. № 2628-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/showy2628-14#Text>
70. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
71. Рекомендації щодо забезпечення якості дошкільної освіти України в умовах карантину/ авт. кол. Косенчук О., Новик І., Венгловська О.: УІПО, 2021. URL: <https://uied.org.ua/wpcontent/uploads/2021/02/doshkilnaosvita.pdf>
72. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / переклад з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
73. Слюсар А, Шабер Н. Дитинство серед природи. Дошкільне виховання. 2020. №2. С.11 – 15.
74. Слюсар А, Шабер Н. Дитинство серед природи. Дошкільне виховання. 2020. №2. С.11-15.
75. Смеречинська Л. Розвиток креативних здібностей педагогів : психолого-педагогічний тренінг. Психолог дошкілля. 2011. № 5.
76. Сулімова С., Сокиринська Н. Соціально-фінансова освіта: успішний досвід. Дошкільне виховання. 2016. №4.
77. Черешнюк О., Артоуз О., Кирган В. Економіка для дошкільників. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2016. №3.
78. Шевчук А.С. Мистецька освіта дітей: традиції та інновації в оновленому БКДО. Дошкільне виховання. 2021. №4. С. 16-19.
79. Шкіряний м`яч. Програма і методичні рекомендації з навчання дітей старшого дошкільного віку гри у футбол / Дяконова Н.С., Дроздук В.І.,

Коваленко Г.М., Якименко Н.І. Суми: НІКО, 2019. 44 с.

80. Шкіряний м'яч. Програма і методичні рекомендації з навчання дітей старшого дошкільного віку гри у футбол / Дяконова Н.С., Дроздюк В.І., Коваленко Г.М., Якименко Н.І. Суми: НІКО, 2019. 44 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKeGFEYzI4RmpodUk/view?usp=sharing>
81. Шрамченко О., Рибалко П. Фізкультурно-оздоровча робота в закладах дошкільної освіти: практичні поради. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 7 (81). URL: <https://pedscience.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2019/01/17.pdf>
82. Щодо впровадження основ соціальної і фінансової освіти дітей дошкільного віку : Наказ МОН України від 22.01.2016 №46. URL: <http://oblosvita.com/engine/download.php?id=11637>
83. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache. Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.
84. Profil européen pour la formation des enseignants de langue étrangère : un cadre de référence (Le Guide). URL: <http://surl.li/ealao>

Додаткова література:

1. Бівол О. С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Таврійський вісник освіти. 2012. № 3 (39). С. 103-107.
2. Вознюк Т.В. Сучасні ігрові види спорту: теорія та методика викладання: навчальний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2017. 248 с. URL: <https://bit.ly/3WzIDNA>
3. Вознюк Т.В. Сучасні ігрові види спорту: теорія та методика викладання: навчальний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2017. 248 с. URL: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/2367/D12.pdf> Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник / Н. П. Волкова. - К. : ВЦ «Академія», 2006. - 256 с.
4. Волощенко О., Козак О. Інтеграція медіаграмотності у навчальний предмет «Я досліджую світ» : навчально-методичний посібник. Київ : Академія вільної преси, Центр вільної преси, 2020. 36 с.
5. Вчимося вчитися та критично мислити. Нестандартні завдання за темами тижнів до курсу «Я досліджую світ». 1 клас. / авт. - упоряд. Н.В.Маценко, Н.В.Свір. Харків : вид. група «Основа», 2019. 133 с.
6. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
7. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : Постанова КМУ від 04.04.2018 № 237 (зі змінами від 05.07.2024 №796). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text>
8. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
9. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / Авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
10. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fju05x>. Дата перегляду: 30.11.2022.
11. Лютко О. М. Запровадження мотиваційного менеджменту в закладі освіти / О. М. Лютко. - Рівне : РОІГІПО, 2018. - 180 с.
12. Маркозова О.О. Навчання впродовж життя - необхідна передумова досягнення життєвого успіху людини. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». № 2 (29). 2016. С. 198-205.
13. Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : наказ МОНУ від 13.07.2021 №813. URL: <http://surl.li/dyrzc>

14. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа : теорія і практика формувального оцінювання у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти». / О.Фідкевич, Н.Бакуліна. Київ : Генеза, 2019. 64 с.
15. Новак В. О. Організаційна поведінка: підручник / В. О. Новак, Т.Л.Мостенська, О. В.Ільєнко. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
16. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. Український педагогічний журнал. 2016. № 4. С.36-42.
17. Підприємництво для школярів. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/pidpriemnictvo-dla-skolariv-modul-3>
18. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf.
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
20. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
21. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11-12. С. 39-68. URL: <http://surl.li/edklu>
22. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: моногр. [Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, О.Ю. Хартман, Л.І. Соловійова, О.І. Федорчук, Л.Д. Токарева]; за ред. Т.О. Піроженко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 222 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>
23. Рябова З. В. Наукові основи маркетингового управління в освіті: монографія. Київ : Пед. думка, 2013. 268 с.
24. Семиліт М. В. Проектування майбутнього особистості. Черкаси, ЧОППОП, 2001. 88 с.
25. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с.
26. Тимошко Г. М. Особливості розвитку організаційної культури керівника в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / ред. кол.: О. Л. Ануфрієва та ін. Київ, 2005. Вип. 3 (16). 2011. 588 с.
27. Шаблони для створення презентацій. URL: <http://teach-inf.at.ua/load/prafika/49>
28. Яхно Т. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ., 2019. 168 с.
29. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL: <http://surl.li/ealag>
30. Increasing motivation through students setting goal. URL: <http://surl.li/eakxv>
31. Pynoos Robert S. & Nader Kathi (1988). Psychological first aid and treatment approach to children exposed to community violence: Research implications. Journal of Traumatic Stress, volume 1, pages 445-473.